

GÜNÜMÜZ KORE BUDİST MÜZİĞİNİN TARİHİ TEMELLERİ ¹

Historical Foundations of Today's Korean Buddhist Music

Changhee YOON

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Din Musikisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3119-734X>

Dr. Öğr. Üyesi. Serbüle ARPA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Müziği Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6370-4414>

ÖZET

Hindistan kaynaklı bir inanç olan Budizm, Kore de dahil olmak üzere oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Budizm, yayılma sürecinde Çin ve Orta Asya'da karşılaştığı çeşitli kültürel unsurlar nedeniyle, birçok açıdan büyük bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümün izlerini Kore'de de görmek mümkündür. Nitekim Budizm, Kore'de sadece bir inanç sistemi olmakla kalmamış, aynı zamanda ülke siyasetinde de aktif bir rol oynamıştır. Budizm, Üç Krallık döneminde Kore'nin resmi dini olarak kabul edilmiş ve Goryeo'nun düşüşüne kadar geçen yaklaşık bin yıllık süre boyunca bu statüsünü korumuştur. Bu milenyumluk süreçte Budizm, kazandığı bazı yeni özelliklerle birlikte Kore kültürel mirasıyla iç içe geçmiş ve kendine özgü bir sentez oluşturmuştur. Budizm'in Kore'de maruz kaldığı değişimin somut örneğini dini törenlerde görmek mümkündür. Nitekim Kore'deki Budist ritüeller, spiritüel müzikle bütünleşmiştir. Erken dönem Budist geleneğinde, ayinlerde müziğin yeri konusunda farklı yaklaşımlar bulunsa da kutsal metinler melodik olarak okunmaktaydı. Buda'ya ait sözlerin, bütün uzunluklarına rağmen, yüzyıllar boyunca Budistler tarafından ezberlenerek başarıyla muhafaza edilmesi, bu metinlerin yüksek sesle ve melodik olarak okunması sayesinde. Joseon döneminde Budizm, resmi bir din olarak egemenliğini kaybetmiştir. Fakat Budist rahipler tarafından önceki asırlar boyunca geliştirilip icra edilen ve geniş halk kitlelerine mal olan spiritüel müzik sayesinde Budizm, insanlar arasındaki yerini korumaya devam etmiştir. Bu müzik, aynı zamanda Kore halk müziğini de etkilemiştir.

Bu çalışmanın amacı, Kore Budist müziğinin köklerini ele almak ve bu müziğin Budist nüfuslu diğer ülkelerde görülmemeyen yönlerini ortaya koymaktır. Makale, Budizm'in ülkede benimsenerek yerleşik inanç haline geldiği Koguryo, Bekje, Silla ve Goryeo dönemlerinden başlayarak Budizm'in siyasi etkisinin azalmaya başladığı Joseon dönemine kadar uzanan süreçte Kore dini müziğinin nasıl bir gelişim gösterdiğini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Budizm, Kore, Din, Müzik, Tarih

ABSTRACT

A faith originated from India; Buddhism spread in such a vast area including Korea. Due to a variety of cultural elements it faced through China and Central Asia, Buddhism has undergone a great transformation in many ways. The signs of this transformation might be seen in Korea too. Buddhism did not operate there as a belief system only, but also played an active role in the politics of the country. It was adopted as the official religion of Korea in the period of the Three Kingdoms and remained so, for approximately a thousand years, to the fall of Goryeo. During this one millennium, Buddhism intertwined with Korean indigenous legacy to make up a peculiar synthesis with some new features. A palpable change that occurred in terms of religious ceremonies is that the Buddhist rituals became more integrated with spiritual music. Reportedly there were different positions within the early Buddhist tradition on the place of music in the liturgy. However, the sacred texts were being melodically recited. It seems that the reason why the words of the Buddha, which are quite long, were successfully memorized and maintained by believers for centuries was the fact that these texts have been all read loudly and melodically. In the Joseon era, Buddhism lost its domination as an official religion. However, it has ever had its place among people, thanks to Buddhist spiritual music that developed and spread by Buddhist monks over the past centuries. One can discern that this music has also influenced Korean folk music.

This study is intended to deal with the roots of traditional Korean Buddhist music with all its cultural aspects that are not seen in other Buddhist populated countries. The article sets out to explore the development of Korean religious music through the periods of Goguryeo, Beakje, Silla and Goryeo when Buddhism was established in the country and period of Joseon when its political impact started to decline.

Key Words: Buddhism, Korea, Religion, Music, History

¹ Bu makale Dr. Öğr. Üyesi Serbüle ARPA danışmanlığında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Changhee Yoon tarafından hazırlanan tezden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Din ile müziğin ilişkisi çok girift bir konu olsa da dinler bir şekilde müzikle bağlantılı olmuşlardır. Müzik, kutsalı tecrübe etme ya da manevi yükselişe ulaşma gibi sebeplerle çoğu zaman dinler tarafından bir araç olarak kullanılmıştır.

Yahudilik, Hristiyanlık ve Hinduizm’de kutsal kabul edilen metinler müzik eşliğinde okunmuştur. İslam’da da belli kurallara bağlı kalmak şartıyla ibadetlerde musiki kullanılmıştır. Budizm’de ise müzik, ibadetin bir parçası olarak kabul edilmiş, kutsal olduğu kabul edilen metinlerin nağmeli okunuşunun kalpleri yumuşatacağına inanılmıştır.

Budizm Hindistan kaynaklı bir dindir ve kolları Kore’ye kadar uzanmıştır. Yayılma sürecinde pek çok alanda birtakım değişimlere uğramıştır. Bu alanlardan birisi de dini müziktir. Budizm, Orta Asya ve Çin üzerinden Kore’ye yaptığı yolculukta geçtiği bölgelerin yerel kültürünü ve müziğini de beraberinde getirmiştir. Zamanla burada da doğal bir değişim sürecine tabi olmuştur. Bu süreç, Budizm’in ilk dönemlerindeki farklı olarak yeni bir Kore Budist Müziğinin oluşmasına sebep olmuştur.

Çalışmamızda en çok Seul Üniversitesi’nin ve Kore Kültür Merkezi’nin kütüphanesinden faydalanılmıştır. Kore Budist müziğiyle ilgili yeterli sayıda Türkçe kaynağın bulunmaması bizi bu çalışmayı yapmaya yönlendirmiştir.

Çalışmamız Kore topraklarındaki Budist Müziği ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışma ortaçağ öncesi kurulan devletlerdeki Kore Budist müziği bölümü ile başlamakta, Goryeo ve Joeson dönemi Budist müziği ile devam etmekte, değerlendirme ve sonuç bölümleriyle tamamlanmaktadır. Çalışmamızın amacı günümüz Kore Budist Müziğinin dayandığı bazı tarihi temelleri tespit etmektir.

2. ORTAÇAĞ ÖNCESİ KORE BUDİST MÜZİĞİN GENEL BAKIŞ

Budizm’in Kore topraklarına ulaştığı 372 (M.S.) yılında(*Kore’de Hayat-Din*, 2020) burada 3 ülke bulunmaktaydı. Bunlar: “Koguryo (M.Ö. 37-M.S. 668)”, “Bekje (M.Ö. 18-M.S. 660)” ve “Silla (M.Ö. 37-M.S. 935)”dır. Çin’den gelen Budist kültürü ve müziğinin karayoluyla ilk önce Koguryo’ya (372) sonra deniz yoluyla Bekje’ye (384) ve daha sonra Silla’ya (527) ulaştığı söylenmektedir (Kim, 2006, s. 6; Yoon, 2011, s. 210). Bununla birlikte bu süreçle ilgili belgelerin sekizinci ve dokuzuncu yüzyıla kadar ortaya çıkmadığı da ifade edilmektedir (Yoon, 2011).

Koguryo (GoGuRyo), Çin’in kuzey bölgesinde yaygın olan Budizm’den, Bekje (BaekCe) ise Güney Çin Budizm’inden etkilenmiştir. Silla (Şilla) ise hem Koguryo’daki hem de Bekje’deki Budizm’den etkilenmiştir. Silla’da eski Çin topraklarında bulunan Güney Co, Su ve Dang gibi ülkelerin Budizm’i de bulunmaktaydı. Bu nedenle Silla’nın farklı Budist kültürlerle ev sahipliği yaptığını da söyleyebiliriz. Ayrıca bu dönemde Kore’nin güneyindeki Nakdong Nehri havzasında bulunan ve bölgesel devletlerin bir araya gelerek kurduğu Gaya (M.S. 42-562) adında bir konfederasyon vardı. Bu bölgeye Budizm’in doğrudan Hindistan’dan ulaştığı ifade edilmektedir (Yoon, 2010, s. 258).

Kore’nin halk şarkılarına da etki eden Budist müziği, ibadetler aracılığıyla yayılmış ve bölgeden bölgeye farklılıklar göstermeye başlamıştı. Öyle ki yolda kaybolan tüccarlar dağda bulunan tapınlara gittikleri zaman orada icra edilen Budist müziğine göre hangi bölgede olduklarını ayırt edebilmekteydiler. Budist müzikleri arasında en önemlisi olan ve sadece özel olarak eğitilmiş keşişler tarafından okunan *BeomPae*² de Seul-Gyeonggi, ÇungÇeong, Ceolla ve GyeongSang bölgelerinde farklılıklar göstermekteydi (B. W. Lee, 1987, s. 151). Fakat zamanla Busan ve Gyeongnam bölgelerindeki Yeongnam BeomPae hariç diğer bölgelerde okunan BeomPae’deki farklılıklar ortadan kalkmıştır (Yoon, 2010, ss. 259-260).

Kore tarihinde BeomPae’nin izlerine ilk defa Silla döneminde (M. Ö. 37-M. S. 935) rastlanılmıştır (Yoon, 2011, s. 210). Bu dönemde yaşamış olan CinGam keşişinin yazıları Kore’ye BeomPae’nin gelmesinin kanıtı olarak gösterilmektedir. Bununla beraber BeomPae’nin, büyük ihtimalle Sillalı olan ve Yang ülkesinde eğitim almış olan GakDeok adlı keşişin Silla’ya dönmesiyle beraber gelmiş olduğu çeşitli belgelere dayandırılarak söylenmektedir. Ancak Budizm tarihinde GakDeok’un kendi ülkesine dönmesi ile beraberinde Budist müziğini getirmesinden pek bahsedilmemiştir. Bununla birlikte bir dini başka bir ülkede öğrenip kendi ülkesine getirirken o dinin sadece ibadet anlayışını değil aynı zamanda müziklerini de beraberinde getirmiş olması ihtimali oldukça makul görünmektedir.

² *BeomPae*: Sanskritçe olan ve kutsal kabul edilen Daraniwa metinlerinin okunması.

Kore'deki Budizm ibadetleri hakkında BeobHyeon keşişine ait belgeler yazılı kaynak olarak kabul edilmektedir. Bu belgelerdeki ifadelerle göre; ilk ibadetin 528 yılında yapıldığı, HwangRyong tapınağında BaekGoCwa'nın³ 613 yılında yapıldığı, 740 yılından önce GakPil⁴ notlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca "754 yılında Han keşişi BeomPae'nin öncüsü olmuştu" ifadesine bu belgelerde rastlanılmıştır. Buna göre Budizm müziği hakkında araştırma yapılırken sadece müzik ile ilgili değil aynı zamanda Budist felsefesi, kültürü, geleneği ve tarihi ile ilgili de araştırmalar yapılması gerekmektedir (Yoon, 2010, ss. 259-260).

Kore'de Çince de kullanılmaktadır. Bu nedenle Çin ile ilişkilerinin kopuk olduğu ve benzerliklerinin bulunmadığı düşünülmemelidir. Bu benzerlikler bazı hususlarda ortak literatüre sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Ancak, törenler, ibadet kuralları ve ibadette kullanılan müzik, şarkı ve danslar konusunda ciddi farklılıklar bulunmaktadır.

Budist ibadetlerinde dört çeşit okuyuş bulunmaktadır. Kutsal kabul edilen kitabın okunmasına "Songyeong", duanın ezgili bir şekilde okunmasına "Çukweonmun", Buda'nın isminin tekrar edilerek okunmasına "Yeombul", Daraniwa'nın⁵ okunmasına "BeomPae" adı verilmektedir.

CoSeokYeBul⁶ ve normal ibadetlerde BeomPae Budizm mensuplarının çoğu ve keşişler tarafından birlikte okunmaktadır (Yoon, 2010, s. 261).

Kore'nin Gyeongnam bölgesindeki Hadong şehrinde Ssanggye tapınağı bulunmaktadır. Bu tapınaktaki tarihi kayıtlara göre Cingamseonsa adlı keşiş ilk BoemPae keşişi olarak kabul edilmektedir. Buna göre Cincamseongsa 804 yılında Çin'e giderek Budizm ve ilahileri hakkında eğitim almış ve 830 yılında Kore'ye dönerek Okcheon tapınağında görevine devam etmiştir. Burada diğer keşişlere BeomPae'yi öğretmiş ve yayılmasına katkı sağlamıştır (Seo, 2017, ss. 8-9).

Bekje ve Koguryo'nun yıkılmasıyla Birleşik Silla (M.S. 668-935) dönemi başlamıştır (Baek vd., 2011, s. 56). Budizmin, 372 yılında Çin aracılığıyla Koguryo'ya girmesiyle Kore topraklarında ilk kez Üç Krallık döneminde yayılmaya başladığını söyleyebiliriz (Baek vd., 2011, s. 112). Budizm Koguryo ve Bekje'ye Silla'dan daha önce girmiş olsa da Budist müziğiyle ilgili kaynaklar ancak Silla ve Goryo dönemine ışık tutmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda bu dönemler ayrı başlık altında değerlendirilmiştir.

2.1. Silla Döneminde (M.Ö. 37-M.S. 935) Budizm Töreni ve Müziği

2.1.1. Budizm'le Beraber Gelen Dini Müzik

En erken Budizm'i kabul eden ülke Koguryo olmasına rağmen Budizm Silla'da daha etkili olmuştur. Bununla birlikte Kore tarihinde Budizmle ilgili en eski kanıt 528 (M.Ö.) yılında ilk Budist şehit sayılan İÇaDon'nun ölümüyle beraber Budizmin ülkenin resmi dini olarak kabul edilmesiyle ilgili belgelere dayanmaktadır (Park, 2003, s. 189). 551 (M.Ö.) yılında ise ülkeyi koruma amacıyla düzenlenen bir ibadet töreni olan Palgwan yapılmıştır. Ardından 613 yılında Hwangryong tapınağında dini bir tören düzenlenmiştir (Yoon, 2015, s. 125).

Bu dönemde törenlerin uygulanışı, üç ülkenin birleşmesiyle değişmiştir. Birleşmeden önce yapılan ibadet törenlerinde büyücülük ve Şamanizm öğeleri bulunmaktayken Birleşik Silla Krallığı döneminde kralın ve insanların uzun ömürlü olması ve huzuru için ibadetler yapılmıştır (Yoon, 2011, s. 210).

Koguryo, Bekje ve Silla'nın tarihini konu alan Samgukyusa tarih kitabında keşiş ve mensupların okudukları şarkı anlamına gelen "Yeombul" kavramından bahsedilmektedir. Budistlerin felsefesini de temsil eden bu kavram bilhassa Silla döneminde oldukça sık kullanılmıştır (Y. Lee, 2018, ss. 31-36).

2.1.2. Hyangga ve Budizm Müziği

HyangGa terimindeki "Hyang" kelimesi sözlükte köy anlamına gelmektedir. Fakat birleşik kelime içindeki anlamı "köy" değil "ülke"dir. Son dönemlerde batı müziğinin Kore'de etkili olmasıyla birlikte Gukak⁷

³ BaekGoCwa: Yüz ihtiyar keşişin beraber yaptığı bir ibadettir. Müzik, şarkı ve dansın da olduğu Yeongsan ibadetiyle farklılık göstermektedir.

⁴ GakPil: Kutsal olduğu kabul edilen kitabın teganni ile okunuşunu anlatan kitaptır. Günümüzde keşişlerin okuduğu şarkı ile farklılık göstermektedir.

⁵ Daraniwa: Kutsal kabul edilen metnin Sanskritçe orijinal hali. Beompae'nin dili bu nedenle günümüz Kore'sinde anlaşılabilir değildir.

⁶ CoSeokYeBul: Sabah akşam ibadeti; Co: Sabah; Seok: Aksam; Yebul: İbadet.

⁷ Gukak: Kore geleneksel müziği için kullanılan terim.

kavramının ortaya çıkması gibi o dönemde de Çin'den yabancı müziklerin gelmesiyle Silla dönemi Kore Müziği anlamına gelen “*HyangGa*” kavramı kullanılmıştır.

Günümüze kadar ulaşan çoğu HyangGa çeşitlerinde Budizm ile ilgili güftelerin bulunması önemlidir. HyangGa'lardan günümüze kadar 14 tanesi korunabilmiştir. Bunların isimleri ise SeoDongYo, HyeSeongGa, PungYo, MoCukCiRangGa, HeonHwaGa, WonGa, DoSolGa, CeMangMaeGa, AnMinGa, ÇanGiPaRangGa, DoÇeonSuGwanEumGa, UCeokGa, ÇeoYongGa'dır. SeoDongYo, MoCukCiRangGa ve ÇanGiPaRangGa hariç 11 tane eserin tümü Budizm eseridir. Yani o dönemde Silla kendi tarzında Budist şarkılarını çokça üretmiştir (Yoon, 2011, ss. 210-212).

2.1.3. Budizm Töreni ve BeomPae

Japon keşiş Enni'nin yazdıklarından Silla'da yapılan Budizm törenlerini ve bu törenlerde icra edilen müzikleri öğrenebiliyoruz. Bu keşiş, 7 Haziran 839 yılında Çin'in SanDong yarımadasındaki CeokSan mahallesine gidip Silla generali olan CangBoGo'nun yaptığı BeobHwaWon adlı tapınakta kışı geçirmiştir. Bu tapınakta icra edilen Budist müziğini dinleyerek Silla'daki dini müzik hakkında yazılar yazmıştır. Bu yazılara göre BeomPae keşişleri ibadetlerde eski Çin'deki kraliyetlerden biri olan Dang Hanedanlığında icra edilen tarzda ilahiler söylemişlerdir.

Silla'da benimsenen Budizm'de zaman geçtikçe “AMiTaBul”, “GwanSeEumBoSal” gibi Buda'nın isminin sürekli söylenerek zikredildiği ilahilere yoğunlaşmıştır. Bir sonraki Goryeo döneminde bulunan “YeongSanHoiSangBulBoSal”⁸ güfteli saray müziğine de etki etmiştir. Bu müzik türü Goryeo'dan sonra Joseon dönemine kadar saray müziği olarak icra edilmiştir. Ancak o dönemde Konfüçyanist baskılardan dolayı saraydan çıkmış ve halk arasında yayılmaya başlamıştır. Kore geleneksel müziğini temsil eden “YeongSanHoiSang”ın temeli bu müzik türüne dayanmaktadır (Yoon, 2011, ss. 212-213).

BeomPae'nin bestelenme sebebi sadece sanatsal bir faaliyeti gerçekleştirmek değildir. Asıl gaye içeriğinde bulunan güftelere müziğin de gücünü katarak Budizm'in yaygınlaşmasını sağlamaktır. Ancak günümüz Kore'sinde bu güfteler halk tarafından anlaşılabilir değildir. Bu nedenle esas gayesini artık kaybettiğini söyleyebiliriz.

3. ORTAÇAĞ KORE'SİNDE BUDİST MÜZİĞİ

Geleneksel olarak tarihçiler Kore'de ortaçağın 918 yılında Goryeo Hanedanlığının kuruluşuyla başladığını ifade etmektedir (Bakır & Oğuz, 2019, s. 9). Budizm, Goryeo Hanedanlığı döneminde devletin resmi dini olmuştur. Ancak Budizm'deki bozulmalar Goryeo'nun yıkılışını hızlandırmıştır. Goryeo'nun yıkılışının (1392) ardından ise Joseon Devleti kurulmuş ve Kore'de Ortaçağ sona ermiştir (The Association of Korean History Teachers, 2010, s. 190).

3.1. Goryeo Döneminde (918-1392) Budizm Töreni ve Müziği

936 yılında Silla dönemi sona ermiş ve Goryeo Krallığı kurulmuştur. Budizm resmi din olarak korunduğu için törenleri de değişmeden varlığını korumuştur. Ayrıca Kral tarafından da Budist törenleri düzenlenmiştir.

Tarihi kayıtlara göre Budizm inancı kullanılarak halk bir araya toplanmış ve ülkenin güçlü olması için köprüler ve kuleler inşa edilmiştir. Goryeo dönemindeki olayların kayıt altına alınmış olduğu GoRyoSa ve GoRyoSaCeolYo adlı iki kitaba göre ülkede düzenlenen resmi etkinliklerin çoğu Budizm ile ilgilidir ve orada icra edilen bütün müzik, şarkı ve danslarda Budist öğelere rastlanmaktadır (Yoon, 2011, s. 213).

Goryeo döneminde “*Sokyo*” kavramına rastlıyoruz. Çin müziğinin karşısına Kore müziğini getirebilmek için HyangGa kavramının ortaya çıkartıldığından bahsetmiştik. Goryeo döneminde ise Budist müziğini halk müziğinden ayırmak için “*Sokyo*” kavramı çıkartılmıştır. Goryeo döneminde Budizm müziğine çok değer verilmiştir (Yoon, 2011, s. 215).

3.1.1. Keşiş GyunYeo'nun BoHyeongŞipWonGa İlahisi

Günümüzde sık sık okunan ve Budizmi öven ilahilerden biri BoHyeongGa'dır. Bu ilahinin kökeni Goryeo'nun kurulduğu ilk dönemlerde yaşamış olan keşiş GyunYeo'na kadar uzanmaktadır. Keşiş GyunYeo, Silla'nın son dönemlerinde dünyaya gelmiştir ve Goryeo döneminde aktif bir şekilde Budizm

⁸ Buda'nın Yeongçui Dağı'nda insanlara eğitim verdiğini anımsayan ve onu öven eseridir.

faaliyetlerinde bulunmuştur. Onun bestelediği BoHyeonŞipWonGa,⁹ AeGyeongCeBulGa, ÇingÇanYeoReGa, GwangSuGongYangGa, ÇamHoiEobCangGa, SuHıyGongDeokGa, ÇeongCeonBeobRyunGa, CeBulCuSeGa, SangSuBulHakGa, HangSunCungSaengGa, BoGaeHoiHyangGa, ÇongGyeolMuCinGa¹⁰ olmak üzere on ilahiden oluşmaktadır. Keşiş GyunYeo yazdığı kitabın başında, halkın Budizm'i kolayca anlamalarını sağlamak için bu besteleri yaptığını belirtmiştir.

Keşiş GyunYeo, Goryeo döneminde etkin olmasına rağmen onun bestelediği eserlerin tarzı Silla dönemindeki eserlerle benzerlik göstermektedir (Yoon, 2011, ss. 214-215).

3.1.2. Goryeo Dönemi Saray Budizm Müziği

Goryeo döneminde icra edilmiş saray Budizm müzikleri arasında YeongSanHoiSang, ÇeoYongMu gibi çok sayıda eserler bulunmaktadır (Yoon, 2011, s. 215).

Palgwanhoi en önemli saray Budist törenlerinden biridir. PalGwanHoi kelimesinin kökeni sekiz yasak anlamına gelen "PalGwanCeGye"dir. Koguryo, Silla ve Goryeo dönemlerinde bu yasaklar uygulanmıştır. Ülkeyi korumak için yapılan bu törende doğaya ve Şamanizm'deki tanrılara ibadet edilmektedir. Aynı zamanda kralın uzun ömürlü olması, kral ailesinin atalarına saygı sunulması, kral ve vezirleri selamlama gibi pek çok amacı vardır. Bu tören ilk olarak Koguryo'da düzenlenmiştir. Silla'da ise ilk olarak 551 yılında düzenlenmeye başlanmıştır. 572 yılında ise savaşta kaybedilen askerler için düzenlenmiştir (Bae, 2016, ss. 8-16).

Goryeo'da düzenlenen PalGwanHoi'nin bütün masrafları devlet tarafından karşılanmıştır. Törene avamın katılmasına izin verilmemiştir. Hatta bazı bölgelerde bu törenin düzenlenmesi yasaklanmıştır. YeonDingHoi töreninin bütün ülkede yapılabilmesine karşın Palgwanhoi'nin sadece SeoGyeong ve GaeGyeong bölgelerinde düzenlenmesine izin verilmiştir (Bae, 2016, ss. 8-16).

Goryeo'nun ilk kralı olan TaeCo'nun uyguladığı Budist töreni olan Palgwanhoi çok önemsenerek Goryeo yıkılana kadar her yıl büyük bir etkinlik olarak düzenlenmiştir. Tarihi kayıtlara göre bu törenlerin en başında bulunan eşyalar, tören sıralamaları ve müzikler Silla dönemindekilerle aynıdır. Yani Goryeo döneminde de Silla dönemindeki Budizm kültürü devam ettirilmiştir. Sonrasında Budizm törenleri birkaç kez değişim geçirmiş ve nihayetinde duraklama dönemine girmiş olsa da Moğolların saldırılarının olduğu zaman bile Palgwanhoi töreni ara verilmeden gerçekleştirilmiştir. GoRyoSa isimli tarih kitabına göre bu tören Şaman töreninin Budizmleşmiş halidir. Işık yakılıp içki ve mezelerle birlikte kral ve bütün vezirler hep beraber ilahi söyleyip dans ederek tanrıya ülkenin huzuru için dua etmişlerdir. Bu törenler GaeGyeong, SeoGyeong gibi büyük şehirlerde düzenlenmiştir ve Çinli, Arap, Japon gibi yabancılar da katılmıştır (Yoon, 2011, s. 2016).

3.1.3. Diğer Budizm Tören ve Müzikleri

Goryeo döneminde Palgwanhoi dışında Silla döneminden gelen BaekGoCwa, BeobHoi, Ce ve benzeri törenler de bulunmaktadır. BoebHoi, Buda'yı yücelten ve önemini anlatan kutsal kitabın okunup dinlendiği, inananları bir araya getiren törendir. Cae ise Buda'ya yemeklerin sunup ölen kişiler için ibadet edilen törendir.

Goryeo döneminde Budizm müziğinin en önemli değişim Won (Yuan) Hanedanlığından (1271-1368)¹¹ gelmiş olan Tibet Budizmi'nin törenleri ile başlamıştır. Tibet Budist törenlerinde bazen üflemler enstrümanlardan olan "NaPal" ve "CaBaRa" ile vurmali bir enstrüman olan "Buk" çalınmaktaydı. Günümüz Kore Budist müziğinde bulunan YeongSanCae'de ise Tibet Budist müziğindeki gibi Napal üflenir ve vurmali enstrümanlar çalınır. Bu nedenle önemli bir etkilenmenin olduğunu söyleyebiliriz (Yoon, 2011, ss. 216-217).

Goryeo tarihini konu alan Goryosa kitabına göre Budizm ibadet törenlerinden biri de *Yeondinghoi* törenidir. Ocak, Şubat ve 8 Nisan tarihinde Wangryun, Bongı, Beobwang, Hinguk tapınağı gibi

⁹ BoHyeonŞipCongWonWangGa(보현십종원왕가,普賢十種願往歌) veya WonWangGa (원왕가願往歌) olarak da adlandırılır. Buda ve Krallarını öven metindir.

¹⁰ Bu ilahiler genel olarak Buda'yı ve Budizm'i övücü sözler ihtiva eder.

¹¹ Moğolların kurduğu ülkedir.

tapınaklarda düzenlenmiştir. Ayrıca bu tören tapınak dışında sarayda da düzenlenmiştir. Yeondinghoi Budist ilahi ve danslarının birleşimiyle oluşturulan bir törendir (Oh, 2011, s. 5).

4. ORTAÇAĞ SONRASI KORE BUDİST MÜZİĞİ

4.1. Joseon Döneminde (1392-1910) Budizm Müziği

Joseon'un ilk kralı olan TaeCo siyaset olarak Budizm'i yasaklamıştır ancak törenlerin yapılmasını yasaklamamış ve böylece Goryeo döneminde yapılan törenler bu dönemde de devam etmiştir. Joseon'un dördüncü kralı olan Kral Sejong pek çok Budist ilahisi bestelemiştir. 1446 yılında eşi Kraliçe Soheon'un vefat etmesi sebebiyle onun adına SeokBoSangCeol adlı Budist kitabı yazdırmıştır. Buda'nın biyografisine yer veren bu kitap eski Çin ülkesi olan Yang'da yaşayan SingU adlı yazarın SeokGaBo, BeobHwaGyeong, CiCangGyeong, AMiTaGyeong, YakSaGyeong gibi kitaplarından alıntılar yapılarak yazılan ve sonradan Korece'ye çevrilmiş olan bir kitaptır. 1447 yılında Kral Sejong bu kitabı okuyup bir yazı yazmıştır. Bu yazının ismi WolInÇeonGangCiGok'tur. 1449 yılında ise önceki krallar için İnwang dağında bir tapınak inşa ettirmiş ve orada ibadet etmiştir (Son, 2016, s. 1).

Joseon döneminde resmi din olarak Konfüçyanizm kabul edilmiştir. Konfüçyanizm siyaset ideolojisi ile resmi törenlerde etkisini göstermiş olmasına rağmen öldükten sonraki hayat ile ilgili konularda Budizm inançları devam ettirilmiştir. Kore Budist müziği olan BeomPae de korunmuştur. Ancak Konfüçyanistlerin güçlü olması sebebiyle sarayda icra edilen Budist müziği olan YeongSanHoiSang saraydan çıkarak halk arasında varlığını sürdürmüştür.

Joseon döneminde "şibçeon" adı verilen on tane rezillik bulunmaktaydı. Bu rezilliklerden bir tanesi de Budist olmaktı. Keşişlerin saraya girmesi dahi yasaklanmıştı. Japon yönetimi döneminde ve bağımsızlık elde edildikten sonra Budizmin kötülenmesi sebebiyle ibadet esnasında okunmuş olan eserler tıpkı şaman müziği, ağıt ve yöre müziği gibi halk arasında devam ettirilmiştir. Sadece dağlarda saklanılarak okunmaya devam edilen Beompe, aşağı mertebede olan keşişlerin müziği diye düşünülmüştü. BeomPae'yi devam ettiren keşişlere hakaret edilmiş ve hor gözle bakılmıştı. Bu nedenle BoemPae bu dönemde fazla yayılamamıştır.¹²

1592 yılında gerçekleşen Japon saldırısından sonra soylu sınıf olarak kabul edilen keşişler halka yardım etmiş ve onlarla iç içe olmuşlardır. Keşişlerin toplumla kaynaşmasının sonucunda Budist müzikleri halk arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Günümüzde icra edilen çoğu Kore geleneksel müziğinin kökeni bu dönemde icra edilen Kore Budist müziğine dayanmaktadır. Halk ve keşişler tarafından kurulan sanat müziği grubuna günümüzde de "Pae" denilmektedir. Sadangpaei, Çoranipae, Sotdaepe, Cungmaegupae, Gwangdaepae, Mudongpae, Punggakcangipae, Namsadangpae gibi pek çok grup varlığını sürdürmektedir.

Joseon'un son dönemine denk gelen 1878 yılında kral Gocong'un babası sanat grubunu (Pae) sarayına davet edip bir konser düzenlemiştir. Yani Silla döneminden Joseon'a kadar sarayda icra edilen ve sonra saraydan çıkarılan Budist müziği tekrar saraya girmiştir. Sonuç olarak Budist müziği hem saray müziğinde hem halk müziğinde yaşamıştır ve Kore'nin önemli bir kültür ve müzik çeşidini oluşturmaktadır (Yoon, 2011, ss. 217-220).

5. DEĞERLENDİRME

Budizmin ilk yıllarında müzik konusunda çeşitli tartışmalar yaşansa da ibadetlerde kutsal kitap hep ezgiler olarak okunmuştur. Oldukça uzun olan Buda'nın sözlerinin yüzyıllar boyunca ezbere okunup aktarılabilmesinin nedeninin ise teganni ile okunmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Tayvan'da bulunan Seungcne tapınağında yapılan meditasyonda; uzun olan sözlere yavaş tempoda başlanması, gittikçe hızlı bir tempoya geçiş yapılması, sonlarına doğru sesin alçaltılması ve nihayetinde sesin tamamen kısılması yöntemi uygulanmaktadır. Bu yöntem baktığımızda müziklerin meditasyon için yardımcı bir öğe olduğu anlaşılmaktadır (Yoon, 2010, s. 263).

¹² Kore'de 1970'li yıllarda BeomPae, Kore Kültür Mirası olarak seçilip muhafaza edilmeye başlanmıştır. Bu tarihten sonra BeomPae keşişleri artık sanatçı olarak vasıflandırılmıştır. BoemPae'yi güzel icra eden keşiş sayısı her ne kadar az olsa da Kore Kültür Mirası olarak seçildikten sonra hızlı bir şekilde yayılmaya başladığını söyleyebiliriz. Günümüzde Tayvan'daki keşişlere göre Kore'de tertip edilen Budist töreni, ibadet için yapılan bir tören olmaktan ziyade sadece yeteneklerin sergilendiği bir konser niteliğindedir. Yoon, "Bulgı olmak Giwongwa Ceongae (Budist Müziğinin Kökeni ve Gelişmesi)", 263.

Çin ve Tayvan'da görülen Budizm'de dansa rastlanılmamaktadır. Kore'de bulunan Budizmde ise BaraMu¹³, CakBeobMu¹⁴ gibi danslar bulunmaktadır. Tibet, Orta Asya ve Hindistan'da bulunan Budizm'de de benzer öğelere rastlanılmaktadır. Özellikle Hindistan'daki Delhi Müzesinde Orta Asya'da bulunan resimler muhafaza edilerek sergilenmektedir. Bu resimler arasında ibadet esnasında kullanılan enstrüman resimleri ve ibadet ederken dans eden insan figürleri bulunmaktadır. Benzer resimler Tayvan'ın kutsal kitabının içinde de mevcuttur (Yoon, 2010, s. 262).

İbadet yapılırken kullanılan müzik enstrümanı *Moktaktır* ve BeomPae bu alanda uzman keşişler tarafından okunmaktadır. Rivayete göre Joseon döneminde yapılan baskılar neticesine Budistler dağlarda gizlenmiş, buralarda tapınaklar kurmuş ve gizlice ibadet etmişlerdir. Bu konuda yazılı kaynaklara ulaşamadığı için Budistlerin bir araya gelip birlikte ibadet törenlerini gerçekleştiremedikleri tahmin edilmektedir (Yoon, 2010, ss. 261-262).

Kore ile aynı Budizm mezhebi olan Cogyecong'a tabi olan Tayvan'da ise bu mezhebin dini lideri olan CongCeong adlı keşişin Suryukbeobhoi'yi¹⁵ Beobcu¹⁶ ile devam ettirmekte olduğunu ve oradaki katılımcılarla birlikte ilahi söylediklerini görebiliriz. Fakat bu mezhebin Kore'deki mensuplarına göre dini liderin BoemPae okuması onun rütbesini alçaltan bir durumdur. Hatta BoemPae okuyan keşişlerin normal keşişlerden daha aşağı seviyede olduğuna inanılmaktadır.

BeomPae'nin sözleri sıradan bir ibadet töreninde hızlı bir tempoda okunmaktadır. Fakat ibadet uzarsa biraz teganni ile okunmaktadır. Daha büyük bir ibadet töreni olursa uzatılıp ezgili olarak okunmaktadır. Buradan Beompe'nin müzik için değil ibadet töreni için bestelendiği anlaşılmaktadır. Yani ezgiye önem vermekten ziyade güftelerin mensuplara aktarılmasının üzerinde durulmaktadır. Tibet ve Tayvan'da bulunan Budist müziği sadece ibadet amacıyla yapılırken Kore'deki BeomPae, keşişin müzik yeteneğini sergilemek ve Kore insanının kültür mirasını muhafaza etmek amacıyla da okunmaktadır.

Günümüzde Budizmin doğduğu yer olan Hindistan'da Hinduizm ve Orta Asya'da ise İslam yaygın olduğu için Budizm ibadet törenleri bu bölgelerde neredeyse hiç görülmemektedir. Fakat Budizmin bir dönem çok yaygın olduğuna dair belgeler bulunduğu göre günümüz Kore'sinde bulunan Budizm törenlerinin Orta Asya bölgesindeki törenlerden etkilenme ihtimali oldukça yüksektir. BeomPae ve Uiryemun'un¹⁷ güftelerinin Çin'de bulunan Budizm ilahilerinin güfteleriyle benzer olması, ibadet esnasında Buda'nın resminin asılıp secde edilmesi ve Baracum¹⁸ gibi dansların Tibet'teki törenlerle yapılan danslarla benzer olduğu söylenebilir. Ancak günümüz Kore Budist törenleri; kullanılan elbiseler, ibadetlerin uygulanış sırası ve müzik gibi hususlarda Çin ve Tibet Budist törenlerine göre farklılık göstermektedir.

6. SONUÇ

Yaklaşık beş bin yıllık bir geçmişe sahip olan Kore, tarih boyunca çok sayıda dini inanca ev sahipliği yapmıştır. Bunlar arasında Şamanizm, animizm, totemizm de bulunmaktadır. Hindistan'da kurularak Orta Asya'ya ve Çin'e, oradan da Kore'ye geçmiş olan Budizm hem bir inanç olarak görülmüş hem de ülke siyasetinde aktif bir rol üstlenmiştir. Budizm, Kore'de Üç Krallık döneminden başlayarak Goryeo'nun yıkılışına kadar resmi din kabul edilmiştir. Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan Üç Krallık döneminde Budizm, bazı dönemlerde ülkenin gelenek ve kültürleri ile sentezlenmiştir. Bazı dönemlerde ise Budizm, orijinal şekliyle kabul edilmiş ya da yeni törenler oluşturularak geliştirilmiştir. Joseon dönemine geldiği zaman resmi din olma konumunu kaybetse de çalışmamızda ifade ettiğimiz saraydan çıkıp halk arasında yayılarak halk müziğinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Yani Kore tarihinde Budizm'in ülkeye girmesinden sonra varlığını sürdürmediği bir dönemden bahsetmek mümkün gözükmemektedir.

Koguryo, Bekje, Silla, Birleşik Silla, Goryeo gibi ülkeler dini sadece bir inanç sistemi olarak görmemişlerdir. Halkı zihinsel olarak bir arada tutmak, ülkeye bağlılığı artırmak, yabancıların saldırısı karşısında ülkeyi korumak, kralın otoritesini güçlendirmek gibi amaçlara ulaşmak için de dinden faydalanmışlardır. Budizm Hindistan'da doğmuş olsa da Orta Asya, Çin yerel kültürlerinin etkisi altında

¹³ BaRa: Bir enstrüman adı; Mu: Dans; BaraMu: BaRa enstrümanı eşliğinde yapılan dans.

¹⁴ CakBeobMu: Tüm Budist danslarına verilen genel isim.

¹⁵ Suryukbeobhoi: Deniz ve karada dolaşan ruhlar için yapılan ibadet.

¹⁶ Beobcu: Pirinç ve maya ile yapılan Kore geleneksel içkisi.

¹⁷ Uiryemun: Çeonsugyong olarak da adlandırılır ve bu dünyada yapılmış olduğu kötülüklerini temizleyen Budizm duasıdır. 정구업진언(淨口業眞言)

¹⁸ Baracum: Bara adlı demirden yapılan müzik aleti ile edilen dans adı. BaraMu ile aynı anlamda kullanılır. -Mu eki Çince'den, -cum eki Korece'den gelmektedir.

kalmış ve değişerek diğer ülkelere aktarılmıştır. Elbette Kore'ye aktarılırken de değişim geçirmiştir. Üç krallık döneminde Budizm'in kabul edilmesiyle beraber bölgenin kültürüne ve geleneklerine göre değişiklikler olmuştur. Budist müziği de aynı süreci geçirmiş, ortak Budist müziği ve törenlerinin yanında ülkelere göre farklılık gösteren müzikler ve törenler ortaya çıkmıştır. Ayrıca törenlerin uygulanış sıraları ve kullanılan müzik aletleri de kimi zaman farklılıklar göstermiştir.

Budizm'in kabulü ile birlikte Kore Budist müziğinde farklı kültürlerin birleşimini görmek mümkündür. Bu müzikler sadece dini törenlerde ve ibadetler de kullanılmamış, halk arasında yaygınlık kazanarak yerel halk müziklerine de etki etmiştir. Tarihi nitelikleri haiz Budist müziği eserlerin pek çoğu hala varlığı korumaktadır. Bu eserler günümüz Kore'sinde icra edilen Budist müziğinin temellerini oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bae, J. (2016). Goryoy Palgwanhoi Seolhaenggwa Mingan (Goryo'nun Palgwanhoi Töreni Uygulamaları ve Halk). İçinde *Yeongnamhak Dergisi*. Gyeongbuk Üniversitesi Yeongnam Kültür Yayınları.
- Baek, Y., Sin, B., & Im, T. (2011). *Cheongsonyoneul Wihan Hangugsa (Gençler için Kore Tarihi)*. Duri Midio.
- Bakır, A., & Oğuz, E. E. (2019). Ortaçağ Kore'sinin Tarihsel Geçmişi Ve Endüstriyel Hayatı. *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, 13.
- Kim, S. (2006). Şillai Bulgyo Imak Suyonge Gwanhan Goçal (Şilla'nın Budist Müziği'ni Alması Hakkında Çalışma). *Hangug Imak Yeongu (Kore Müzik Çalışmaları Dergisi)*, 40.
- Kore'de Hayat-Din*. (2020). <http://tr.korean-culture.org/tr/139/contents/818>
- Lee, B. W. (1987). *Buddhist Music of Korea*. Jungeumasa.
- Lee, Y. (2018). *Silla Şidae Bulgyo Imake Gwanhan Yeongu (Şilla Dönemindeki Budist Müziği Hakkında Çalışmalar)*. Şilla Munhwa Yayınevi.
- Oh, Y. (2011). *BulGyo CongRipHakGyu HakSengDill WiHan ImAkGwa HakSip YeonGu (Budizm Din Okulu Öğrencileri İçin Müzik ve Eğitim Çalışması)* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. CeonNam Üniversitesi.
- Park, H. (2003). *Şilay Guggabulgyo Ceongaewa Ceongçigaehyuk (Silla'nın Ulusal Budist Gelişimi ve Siyasi Reformu)*. 12.
- Seo, C. (2017). *CeonNamCe BeomPaely ImAkCeok BunSeok (Ceonnam Bölgesinde Bulunan Beompae Müziğinin Analizi)* [Basılmış Yüksek Lisans Tezi]. CeonNam Üniversitesi.
- Son, S. (2016). *Seokbosangceol Ganhengiro Bon Seonggy Bekseonggyohwaceongçek (SeokBuSangCeol'un yapılması ile Seong'un Siyaseti)*. Seongridership Yeonguso, Yeocu.
- The Association of Korean History Teachers. (2010). *A Korean History for International Readers* (M. Seo, Çev.). Humanist Publishing Group Inc.
- Yoon, S. (2010). BulgyoImake Giwongwa Ceongae (Budist Müziğinin Kökeni ve Gelişmesi). *Kore Müzik Tarihi Dergisi*, 44.
- Yoon, S. (2011, Aralık). DongAşia Bulgyo Munhwa Hakhwe (Doğu Asya Budizm Kültür Derneği). *Doğu Asya Budizm Kültür Dergisi*, 8.
- Yoon, S. (2015). *Wolmyeongsay Seongbeome Gwanhan Yeongu (Keşiş Wolmyeong'un Okuduğu Kutsal Dualar Hakkında Araştırma)*. Gugakwon Nonmunicip, Seoul.